

GƏLƏCƏK MÜƏLLİMLƏRİN İNKLÜZİV TƏHSİLƏ HAZIRLANMASI İŞİNİN SİSTEMİ

VƏLİ ƏLİYEV

Naxçıvan Dövlət Universiteti

velieliyev1963@gmail.com

Açar sözlər: inklüziv təhsil, ali təhsil, tələbə

14 dekabr 2017-ci ildə qəbul edilən “2018-2024-cü illərdə Azərbaycan Respublikasında sağlamlıq imkanları məhdud olan şəxslər üçün inklüziv təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nda nəzərdə tutulan əsas vəzifələrdən biri “sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsilinin təşkili ilə bağlı pedaqoji kadrların hazırlanması və ya əlavə təhsilə cəlb olunması” məsələsidir. Bu olduqca vacib problemlərdən biridir.

Gələcək müəllimlərin işləyəcəkləri məktəblərdə rastlaşacaqları problemlərdən biri məhz bu məsələ, yəni sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlarla təlim-tərbiyə işlərinin aparılması ola biləcəyindən, onların ali məktəblərdəki təhsil zamanı bu prosesə hazırlanması olduqca əhəmiyyətli və həm də aktualıq kəsb edən məsələlərdəndir. Buna görə də ali məktəblərdə dərs deyən müəllimlərin özlərinin bu sahədə geniş biliyə malik olmaları, həm də tələbələrə bunu aşılamaqları müasir dövrdə ali pedaqoji təhsil müəssisələrinin qarşısında duran problemlərdəndir. Təəssüf hissilə demək lazım gəlir ki, hələ ki, bu sahəyə pedaqoji təhsil müəssisələrində bir o qədər diqqət yetirilmir. Lakin bu vacibdir.

Bugünkü tələbələr sabahın müəllimləridir. Onlara müəllimliklə yanaşı, inklüziv təhsillə işləmək, inklüziv mühitdə çalışmaq da öyrədilməlidir. Yəni, bu sahədə onlara səriştəlilik və peşəkarlıq öyrədilməlidir. Fikrimizcə, inklüziv siniflərdə dərs deyəcək gələcək müəllimlərin aşağıdakı səriştəliliklərə yiyələnmələri bu cəhətdən olduqca vacibdir:

- inklüziv təhsilin mahiyyət və vəzifələrini dərindən bilmək;
- uşaqların yaş xüsusiyyətlərinə bələd olmaq;
- sağlamlıq imkanı məhdud olan uşaqların fərdi xüsusiyyətlərini yaxşı bilmək;
- inklüziv şəraitdə əlverişli metodlardan istifadə edə bilmək;
- uşaqlar arasında səmimi ünsiyyət formalaşdırma bilmək;
- təlimin tərbiyəedici imkanlarından maksimum istifadə etmək;
- inklüziv mühitdə müxtəlif pedaqoji priyomlardan və situasiyalardan istifadə edə bilmək;
- əməkdaşlıq mədəniyyətinə malik olmaq;
- korreksiyaedici işlərin metodikası və texnologiyalarını bilmək və s.

Bunun üçün tələbələrlə bir sıra işlərin aparılması olduqca vacibdir. Bu işlərin aşağıdakılardan ibarət olduğunu göstərmək olar:

- mühazirə və seminar məşğələlərində tələbələrin inklüziv təhsil haqqında bilik, bacarıq və vərdislərə yiyələnmələrinə nail olmaq; inklüziv təhsilin fəlsəfi və metodoloji əsaslarının nələrdən ibarət olduğunu onlara dərk etdirmək;
- tələbələrdə uşaqlarla səmimi, mehriban və ünsiyyətli olmaq keyfiyyətləri formalaşdırmaq;
- “İnküziv müəllim” mövzusunda tələbələrlə müzakirə keçirmək;
- “İnküziv təhsil: dəstək və müvəffəqiyyət” mövzusunda tələbələrlə disput keçirmək;
- pedaqoji təcrübə dövründə təcrübəçi tələbələrin inklüziv siniflərdə təcrübə keçmələrini təmin etmək;
- pedaqoji təcrübə dövründə tələbələrin bütün şagirdlərlə bərabər imkanlar daxilində məşğul olmalarına şərait yaratmaq;
- tələbələ-müəllim və tələbə-şagird münasibətlərinin yüksək səviyyədə olmasına nail olmaq;
- dözümlülük, səbrlilik və təmkinlilik bacarıqlarına yiyələnmək;
- inklüziv təhsil mütəxəssisləri tərəfindən xüsusi tələbələrlə seminarların aparılması;
- inklüziv mühit yaratmaqla tələbələri müxtəlif fəaliyyət növlərinə cəlb etmək və s.

Ədəbiyyat

1. A.D. Zamanov, H.İ. Əliyeva. Sosial işin əsasları. Dərslik, 452 s. Bakı-2015.
2. “2018-2024-cü illərdə Azərbaycan Respublikasında sağlamlıq imkanları

- “məhdud olan şəxslər üçün inklüziv təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”.
Bakı: 2017.
3. M. Əliyev İnküziv təhsil (Məlumat kitabçası) Bakı: 2018.